

Polska



Postępowanie egzekucyjne na Ukrainie

2017-08-22 14:32:57



W dniu 5 października 2016 r. weszły w życie dwie nowe Ustawy regulujące stosunki prawne w zakresie przymusowego wykonania orzeczeń sądowych i innych dokumentów egzekucyjnych:

- [Ustawa Ukrainy „O postępowaniu egzekucyjnym”](#) z dnia 02. 06. 2016 r. Nr 1404-VIII w nowej redakcji;
- [Ustawa Ukrainy „O organach i osobach, które wykonują egzekucję przymusową orzeczeń sądowych i decyzji innych organów”](#) z dnia 02. 06. 2016 r. Nr 1403-VIII (dalej – Ustawa „O organach i osobach”).

Egzekutorzy prywatni

Zgodnie z art. 5 Ustawy „O postępowaniu egzekucyjnym”, egzekucja przymusowa orzeczeń spoczywa na państwowych organach administracyjnych oraz w pewnych wypadkach – na egzekutorach (komornikach) prywatnych, których status prawny i organizację działalności określa Ustawa „O organach i osobach”. Zgodnie z tą ustawą komornicy prywatni mogą wykonywać wszystkie decyzje z wyjątkiem:

1. Decyzji o odebraniu i przekazaniu dziecka, określenia spotkań lub usunięcia przeszkód w spotkaniach z dzieckiem;
2. Decyzji, zgodnie z którymi dłużnikiem jest państwo, organy państwowe, NBU, organy samorządowe, ich urzędnicy, przedsiębiorstwa państwowe i komunalne, instytucje publiczne, organizacje, osoby prawne, podmioty, w których udział państwa w kapitale zakładowym jest wyższy niż 25% oraz/lub które są finansowane wyjątkowo ze środków budżetu państwa lub z budżetu lokalnego;
3. Decyzji, zgodnie z którymi dłużnikiem jest osoba prawna, której zgodnie z prawem zabrania się sprzedaży majątku;
4. Decyzji, zgodnie z którymi wierzycielem jest państwo, organy państwowe;
5. Decyzji sądów administracyjnych oraz decyzji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka;
6. Decyzji, które przewidują działania co do majątku stanowiącego własność państwową lub komunalną;
7. Decyzji dot. eksmisji i zameldowania osób fizycznych;
8. Decyzji, zgodnie z którymi dłużnikami są dzieci lub osoby fizyczne, które nie mają praw publicznych lub prawa te są ograniczone;
9. Decyzji o konfiskacie mienia;
10. Decyzji, których wykonanie Ustawa „O postępowaniu egzekucyjnym” powierza bezpośrednio innym organom, które nie są organami przymusowej egzekucji;
11. Innych wypadków przewidzianych w obu w/w ustawach.

Podsumowując: wyjątkami są te orzeczenia sądowe, które dotyczą interesu publicznego lub podstawowych praw osób fizycznych.

Próba usunięcia „czynnika ludzkiego”

Zgodnie z art. 8 Ustawy „O postępowaniu egzekucyjnym” wprowadzono automatyczny system postępowania egzekucyjnego, mający być sposobem na wyeliminowanie/ograniczenie zjawisk korupcyjnych.

Ustawa „O postępowaniu egzekucyjnym” nakłada na Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy obowiązek zapewnienia jawnego i bezpłatnego dostępu do informacji zawartych w automatycznym systemie postępowania egzekucyjnego zapewniać (na oficjalnej stronie internetowej Ministerstwa). W ramach realizacji tego obowiązku Ministerstwo ma zapewnić możliwość przeglądania, odnalezienia, skopiowania i wydrukowania zamieszczonych w systemie informacji bez konieczności zastosowania specjalnych programów, bez ograniczeń oraz całodobowo. Publikowane informacje i komunikaty w systemie mają zawierać informację o dacie ich publikacji.

Ministerstwo Sprawiedliwości decyzją z dnia 05. 08. 2016 r. Nr 2432/5 zatwierdziło [„Przepisy o automatycznym systemie postępowania egzekucyjnego”](#) (dalej - „Przepisy”). Zgodnie z tymi regulacjami, automatyczny system postępowania egzekucyjnego (dalej - „System”) - to program komputerowy, który zapewnia gromadzenie, przechowywanie, zapisywanie, poszukiwanie, syntezywanie, przekazywanie informacji o postępowaniu egzekucyjnym, formułowanie Jednolitego Rejestru Dłużników oraz zapewnia ochronę przed nieautoryzowanym dostępem.

System ma zapewniać m.in. obiektywny oraz bezstronny podział tytułów egzekucyjnych między komorników sądowych; udzielać stronom postępowania egzekucyjnego informacji o postępowaniu egzekucyjnym; przygotowywać dokumenty w postępowaniu egzekucyjnym; rejestrować korespondencję przychodzącą i wychodzącą oraz jej przepływ wewnętrzny; tworzyć Jednolity Rejestr Dłużników. System ma zapewniać możliwość obserwowania toku postępowania egzekucyjnego od jego początku do zakończenia.

Zgodnie z pkt. 5 Przepisów, dostęp do systemu użytkowników innych niż strony postępowania egzekucyjnego możliwy jest dzięki identyfikatorom dostępu, udostępnianych przez administratora Systemu na podstawie odpowiednich umów, a także przy wykorzystaniu podpisu elektronicznego, zgodnego z zabezpieczeniami Systemu. Podpis elektroniczny wydawany jest w Akredytowanym Centrum Certyfikowanych Haseł. Administratorem Systemu jest przedsiębiorstwo państwowe „Państwowe systemy informacyjne”.

Jednolity Rejestr Dłużników, zgodnie z art. 9 Ustawy „O postępowaniu egzekucyjnym”, to usystematyzowana baza danych o dłużnikach, która jest częścią automatycznego systemu postępowania egzekucyjnego. Rejestr prowadzony jest w celu publikowania w czasie rzeczywistym informacji o niewykonaniu zobowiązań dłużników oraz zapobiegania nabycia/przywłaszczenia majątku przez dłużników.

Notariusze, organy rejestracji majątku, rejestry państwowe praw własności nieruchomości oraz hipoteki, do których w celu wykonania czynności prawnych mających na celu nabycie/przywłaszczenie majątku zgłosił się dłużnik, wpisany do Jednolitego Rejestru Dłużników, w przypadku gdy nie posiadają informacji o zajęciu przez komornika środków lub majątku dłużnika, są zobowiązane odmówić rejestracji czynności oraz w dniu zgłoszenia się dłużnika powiadomić wskazanego w Jednolitym Rejestrze Dłużników komornika sądowego lub prywatnego o majątku, w sprawie którego zgłosił się dłużnik.

Ustawa „O postępowaniu egzekucyjnym” stanowi, że informacje o dłużnikach zamieszczone w Jednolitym Rejestrze Dłużników są jawne i publikowane są na oficjalnej stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości Ukrainy.

Środki egzekucji orzeczeń sądowych

Środkami egzekucyjnymi są:

1. Zajęcie środków pieniężnych, papierów wartościowych, innych praw majątkowych, praw akcjonariuszy, praw własności intelektualnej, przedmiotów działalności intelektualnej, twórczej, innego praw majątkowych dłużnika będących w posiadaniu osób trzecich lub będących współwłasnością osób trzecich;
2. Zajęcie wynagrodzenia za pracę, emerytury, stypendium oraz innych dochodów dłużnika;
3. Zajęcie majątku dłużnika wyszczególnionego w orzeczeniu i przekazanie wierzycielowi;
4. Zakaz rozporządzania oraz/lub korzystania przez dłużnika z majątku, który należy do niego na mocy prawa własności, w tym środków pieniężnych lub zobowiązanie dłużnika do korzystania z majątku na zasadach określonych przez komornika;
5. Inne środki o charakterze egzekucyjnym, przewidziane w Ustawie „O postępowaniu egzekucyjnym”.

Komornik (państwowy lub prywatny), który stosuje środki egzekucyjne posiada odpowiednie do tego instrumenty prawne, do których należą:

1. Sprawdzenia wykonania przez dłużnika decyzji sądowych, zgodnie z Ustawą „O postępowaniu egzekucyjnym”;
2. Sprawdzenia wykonania przez osoby prawne niezależnie od formy własności, osoby fizyczne, osoby fizyczne – przedsiębiorców decyzji odnoszących się do ich pracowników-dłużników;
3. Prawo otrzymywania bezpłatnie od organów państwowych, przedsiębiorstw, instytucji, organizacji niezależnie od formy własności, urzędników, stron oraz innych uczestników postępowania egzekucyjnego wyjaśnień, zaświadczeń i innych informacji, w tym również poufnych, koniecznych do przeprowadzenia działań egzekucyjnych;
4. Prawo wejścia bez przeszkód na działki, do pomieszczeń mieszkalnych i innych pomieszczeń dłużnika – osoby fizycznej, osoby, u której znajduje się mienie dłużnika lub mienie i środki finansowe, które inna osoba jest winna dłużnikowi, sprawdzania ich stanu, w razie potrzeby przymusowego otwarcia ich w określonym porządku, w obecności policji, opieczetowania takich pomieszczeń, zajmowania, opieczetowania oraz odbierania mienia należącego do dłużnika, które zgodnie z prawem może podlegać egzekucji. W tym celu komornik musi legitymować się uzasadnioną decyzją sądową o przymusowym wejściu do pomieszczeń lub innej własności osoby fizycznej;
5. Prawo wejścia bez przeszkód na działki, do pomieszczeń, schronów, innej własności dłużnika – osoby prawnej, sprawdzenia ich stanu, przymusowego otwarcia ich oraz opieczetowania;

6. Prawo zajęcia mienia dłużnika, opieczutowywania, odbierania, przekazywania takiego mienia do magazynów oraz korzystania z niego w ramach przepisów prawa;
7. Prawo zajęcia środków finansowych i innych wartościowych elementów majątku dłużnika, w szczególności środków finansowych, które znajdują się w kasach, na rachunkach bankowych, innych instytucjach finansowych oraz w papierach wartościowych, a także prawo opieczutowania kas, pomieszczeń i miejsc, w których znajdują się środki finansowe;
8. Prowadzenie rejestru obciążeń mienia podczas procesu oraz w związku z postępowaniem egzekucyjnym;
9. Prawo angażowania świadków, policji, innych osób, a także ekspertów, specjalistów, a w celu przeprowadzenia oceny stanu mienia – rzeczoznawców;
10. Zwracania się do sądu, który wydał wyrok, o ustanowienie tymczasowego zakazu opuszczania Ukrainy przez dłużnika – osobę fizyczną lub kierownika dłużnika – osobę prawną do czasu wykonania działań związanych z decyzją sądową lub spłacenia zobowiązań zgodnie z decyzją o spłatach ratalnych;
11. Prowadzenia innych działań przewidzianych w Ustawie „O postępowaniu egzekucyjnym”.

Angażowanie funkcjonariuszy policji podczas przeprowadzania działań egzekucyjnych możliwe jest dzięki uzasadnionemu wnioskowi komornika, składanemu u Komendanta Głównego Policji właściwego dla miejsca przeprowadzania działań egzekucyjnych.

Koszty i opłaty ponoszone w trakcie postępowania

Obecnie całe ryzyko, związane z wykonywaniem orzeczenia sądowego, leży po stronie wierzyciela. Powód dokonuje opłaty sądowej, ponosi wszystkie koszty sądowe oraz koszty związane z przeprowadzeniem egzekucji przymusowej. Koszty te mają być zrekompensowane wierzycielowi z sum wyegzekwowanych z dłużnika (art. 48 Ustawy „O postępowaniu egzekucyjnym” przewiduje zaspokojenie w pierwszej kolejności kwot opłat uiszczonych przez wierzyciela na poczet kosztów postępowania).

Zgodnie z art. 26 Ustawy „O postępowaniu egzekucyjnym” do wniosku o egzekucję przymusową orzeczenia wierzyciel dodaje potwierdzenie uiszczenia opłaty w rozmiarze 2% sumy, która podlega egzekucji, ale nie większej niż 10 minimalnych płac. W przypadku orzeczenia o charakterze niepieniężnym – w rozmiarze jednej minimalnej płacy od dłużnika – osoby fizycznej oraz w rozmiarze dwóch minimalnych płac od dłużnika – osoby prawnej.

Jeśli koszty związane z odpłatnym zaangażowaniem podmiotów gospodarczych do przeprowadzenia działań egzekucyjnych, przygotowania dokumentacji technicznej związanej z majątkiem, realizacji kosztów operacji walutowych oraz innych kosztów, przewyższają sumę wniesionej przez wierzyciela opłaty/opłat, wierzyciel jest zobowiązany dokonać dodatkowej opłaty związanej z takimi kosztami. Jednak jeśli wierzyciel angażuje komornika prywatnego, to opłatę związaną z w/w kosztami postępowania egzekucyjnego wierzyciel uiszcza wyłącznie na żądanie komornika prywatnego.

Zaskarżenie działań organów egzekucyjnych

Działania organów egzekucyjnych można zaskarżyć do sądu lub innego organu, w zależności od tego, który organ wydał tytuł egzekucyjny.

Decyzje, działania czy brak działań komornika oraz urzędników organów Państwowej Służby Wykonawczej co do wykonania orzeczenia sądowego mogą być zaskarżane do sądu, który wydał tytuł egzekucyjny przez strony i innych uczestników postępowania, w porządku przewidzianym w kodeksie postępowania cywilnego.

Jeśli chodzi o decyzje, działania lub brak działań komornika oraz urzędników organów Państwowej Służby Wykonawczej co do wykonania decyzji innych organów, w tym postanowień komornika sądowego o wyegzekwowaniu opłaty za wykonanie wyroku sądowego, postanowień komornika prywatnego o wyegzekwowaniu wynagrodzenia podstawowego, kosztów postępowania sądowego oraz kar, mogą one być skarżone przez strony i innych uczestników postępowania we właściwym sądzie administracyjnym, w porządku przewidzianym w ustawie.

Odnośnie zaskarżania decyzji, działań lub braku działań komorników sądowych Ustawa „O postępowaniu egzekucyjnym” określa alternatywną właściwość sądu. Poza sądem, decyzje, działania lub brak działań komornika państwowego może skarżyć wierzyciel oraz inni uczestnicy postępowania egzekucyjnego (z wyłączeniem dłużnika) do naczelnika wydziału, któremu bezpośrednio podlega komornik. Decyzje, działania oraz brak działań naczelnika wydziału, któremu bezpośrednio podlega komornik sądowy, mogą być skarżone do kierownika organu Państwowej Służby Wykonawczej wyższego szczebla.

Kto przeprowadza egzekucję przymusową?

Podstawy organizacji i przeprowadzania działań egzekucji przymusowej orzeczeń sądowych i decyzji innych organów przez organy Państwowej Służby Wykonawczej oraz prywatnych komorników, ich zadania oraz status prawny określone zostały w Ustawie „O organach i osobach, które wykonują egzekucję przymusową orzeczeń sądowych i decyzji innych organów”.

Poza komornikami sądowymi, którzy podporządkowani są Ministerstwu Sprawiedliwości, do systemu egzekucji przymusowej od 5 października 2016 r. włączono także komorników prywatnych. Zgodnie z art. 16 Ustawy „O organach i osobach”, komornikiem prywatnym może być obywatel Ukrainy, upoważniony przez państwo do prowadzenia działalności związanej z egzekucją przymusową decyzji w porządku określonym w ustawie. Komornik prywatny jest podmiotem samodzielnej działalności gospodarczej.

W stosunku do osób, które chciałyby nabyć status prywatnego komornika Ustawa „O organach i osobach” przewiduje pewne wymogi: ukończony 25 rok życia, ukończone studia prawnicze co najmniej II stopnia,

znajomość języka urzędowego, staż pracy w dziedzinie prawa nie krótszy niż 2 lata oraz zdanie egzaminu kwalifikacyjnego.

Osoby zamieszane w korupcję oraz osoby skazane prawomocnym wyrokiem sądu, który nie uległ przedawnieniu, osoby pozbawione prawa wykonywania zawodu adwokata, działalności notarialnej, działalności arbitrażowej, sędziowie zwolnieni ze stanowiska, prokuratorzy, pracownicy organów ścigania, osoby zwolnione z służby państwowej lub służby w organach samorządowych w związku z pociągnięciem ich do odpowiedzialności dyscyplinarnej nie mogą zostać komornikami prywatnymi do upływu okresu czasu określonego odrębnymi przepisami.

Komornik prywatny podczas wykonywania działalności nie może zajmować się inną działalnością zarobkową (poza działalnością wykładowcy, naukową i twórczą, działalnością arbitrażową i kierowniczą (zarządzającego mieniem, kierującego oddłużaniem, działalność likwidatora), praktyką instruktorską i sądową związaną z pracą w organach Związku Komorników Prywatnych Ukrainy) lub działalnością gospodarczą.

Swoją działalność komornik prywatny może wykonywać w granicach okręgu egzekucyjnego, o którym powinien powiadomić Ministerstwo Sprawiedliwości Ukrainy. Okręgami egzekucyjnymi są Autonomiczna Republika Krym, obwody, miasta Kijów i Sewastopol.

Ministerstwo Sprawiedliwości powinno zapewnić funkcjonowanie Jednolitego Rejestru Komorników Prywatnych Ukrainy, dostęp do którego jest bezpłatny, całodobowy i nieograniczony na oficjalnej stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości, z zapewnieniem możliwości poszukiwania, przeglądania, kopiowania oraz drukowania informacji bez żadnych dodatkowych programów czy urządzeń technicznych.

Przed rozpoczęciem działalności komornik prywatny zobowiązany jest pokryć ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilno-prawnej. Komornik nie ma prawa prowadzić działań egzekucyjnych, jeśli suma dłużna zgodnie z tytułem egzekucyjnym przewyższa rozmiar sumy ubezpieczenia zawartej w umowie ubezpieczenia o odpowiedzialności cywilno-prawnej komornika. W takim przypadku komornik prywatny ma obowiązek zawrzeć umowę ubezpieczeniową na odpowiednią sumę ubezpieczeniową.

Wybór komornika prywatnego, w odróżnieniu od komornika sądowego, jest dobrowolny i dokonywany w oparciu o wybór komornika z Jednolitego Rejestru Komorników Prywatnych Ukrainy, odpowiednio do miejsca wykonania decyzji.

Podobnie jak komornikom sądowym, komornikowi prywatnemu, Ustawa „O organach i osobach” daje prawo angażowania funkcjonariuszy policji w przeprowadzeniu działań egzekucyjnych. Komornik prywatny zwraca się z wnioskiem do Komendanta Głównego Policji właściwego dla miejsca przeprowadzania działań egzekucyjnych. Wniosek ten powinien zostać rozpatrzony nie później niż następnego dnia roboczego. Rozpatrzenie takiego wniosku może być negatywne tylko w przypadku braku możliwości oddelegowania odpowiednich funkcjonariuszy, ze względu na konieczność usunięcia naruszeń porządku publicznego, a także do usuwania

konsekwencji wypadków o charakterze masowej sytuacji nadzwyczajnej.

Wynagrodzenie komornika prywatnego

Zgodnie z art. 31 Ustawy „O organach i osobach”, za wykonanie działań egzekucyjnych komornik prywatny otrzymuje wynagrodzenie, które składa się z części podstawowej i dodatkowej.

Wynagrodzenie podstawowe komornika prywatnego, zależnie od wykonywanych działań, które wykonywane są w postępowaniu egzekucyjnym, składa się z:

1. Kwoty stałej – w przypadku wykonania decyzji o charakterze niepieniężnym;
2. Części (określonej w procentach) sumy, która podlega egzekucji lub wartości majątku, który podlega zajęciu zgodnie z tytułem wykonawczym.

Rozmiar wynagrodzenia podstawowego komornika prywatnego określa Gabinet Ministrów Ukrainy. Wynagrodzenie podstawowe komornika ściągane jest z dłużnika.

Poza wynagrodzeniem podstawowym, wierzyciel może zaproponować komornikowi prywatnemu dodatkową przedpłatę na poczet kosztów postępowania egzekucyjnego oraz dodatkowe wynagrodzenie, którego rozmiar określony zostaje w umowie między komornikiem prywatnym a wierzycielem.

Ustawa „O organach i osobach” zabrania ściągania od dłużnika dodatkowego wynagrodzenia przez komornika prywatnego, a także dodatkowych kosztów, poza określonymi przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

Kontrola ze strony Ministerstwa Sprawiedliwości

Zgodnie z Ustawą „O organach i osobach” Ministerstwo Sprawiedliwości może przeprowadzać kontrole planowane i nieplanowane działalności komornika prywatnego.

Kontrole planowane przeprowadzane są nie częściej niż jeden raz na 2 lata i konieczne jest powiadomienie komornika prywatnego o czasie i miejscu kontroli nie później niż 10 dni przed jej przeprowadzeniem. Przy czym poprzednie okresy kontroli nie mogą być przedmiotem kolejnych kontroli, poza kontrolami na wniosek uczestników postępowania egzekucyjnego.

Kontrole nieplanowane przeprowadzane są na podstawie:

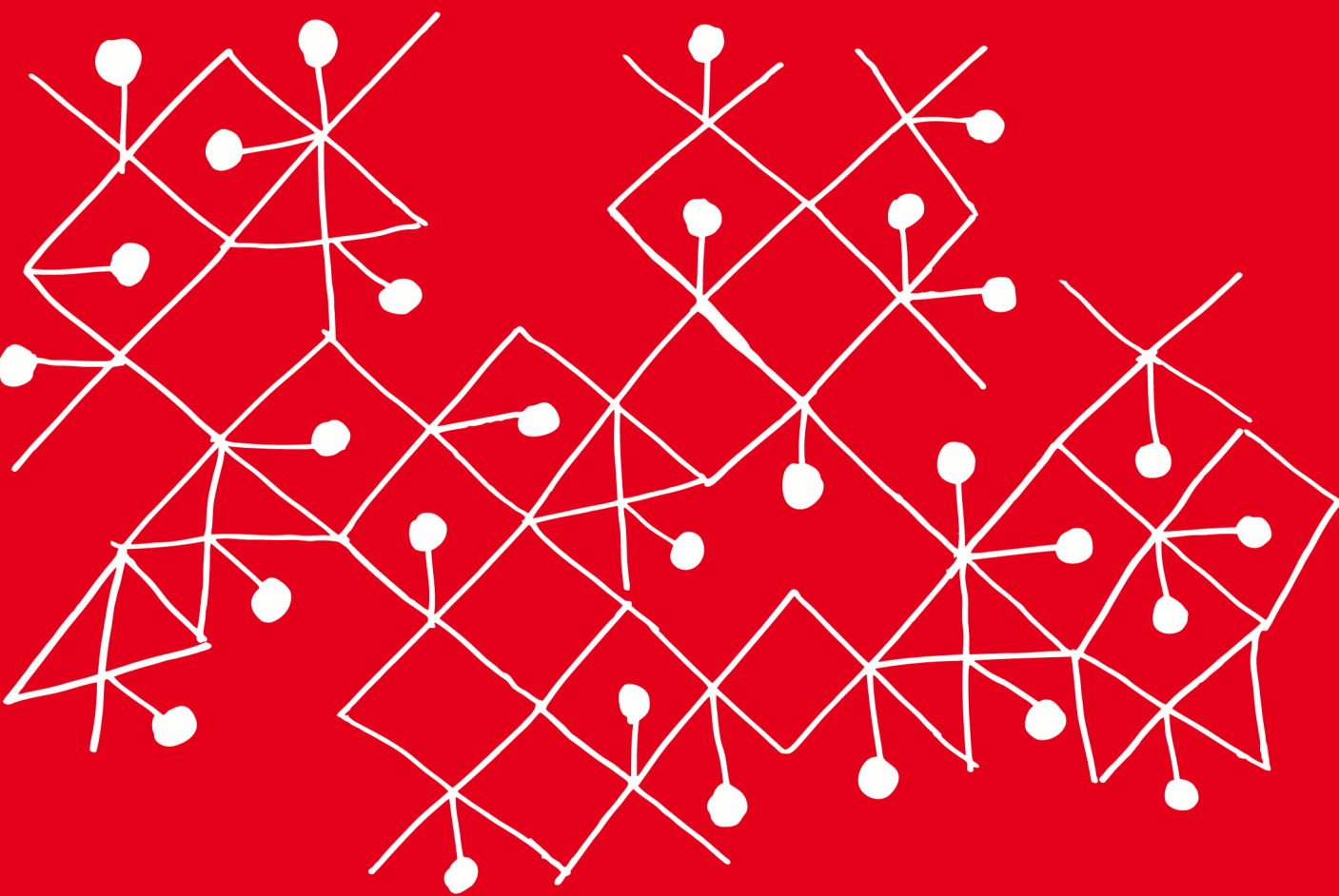
1. Wniosku komornika prywatnego o przeprowadzenie kontroli;
2. Pisemnego odwołania uczestników postępowania egzekucyjnego od decyzji, działania lub braku działań komornika prywatnego;
3. Nieprzekazania przez komornika prywatnego w odpowiednim okresie sprawozdania lub innej informacji oraz/lub przekazanie fałszywej informacji.

A zatem, niezadowolenie lub kwestionowanie działań komornika prywatnego przez wierzyciela lub dłużnika mogą stać się podstawą do przeprowadzenia kontroli nieplanowanej.

Poza Ministerstwem Sprawiedliwości komorników prywatnych kontrolować może także Rada Komorników Prywatnych Ukrainy – organ państwowy.

Komornik prywatny, który w swojej działalności dopuścił się wykroczenia, poza odpowiedzialnością cywilnoprawną, administracyjną czy karną w pewnych wypadkach ponosi również odpowiedzialność dyscyplinarną. Do środków dyscyplinarnych Ustawa „O organach i osobach” zalicza upomnienie, naganę, zawieszenie prawa do wykonywania działalności przez komornika prywatnego na okres do 6 miesięcy, zakaz wykonywania działalności komornika prywatnego.

Opracowanie: Wydział Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Kijowie



INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**MINISTERSTWO
ROZWOJU**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego